
*Pædagogisk læreplan for
Børnehuset Atlantis 2021.*

Børnehuset Atlantis

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	4
Pædagogisk grundlag.....	4
Pædagogisk læringsmiljø – hverdagen i børnehuset Atlantis	6
6.24 – 9.30	6
7.00 – 7.30	6
7.30 – 9.30	6
9.30 – 10.00	6
10.00 – 11.30	7
11.30 – 12.15	7
Måltidet som pædagogisk læringsmiljø:	7
12.15 – 14.00	7
Garderoben som pædagogisk læringsmiljø:	8
Legepladsen som pædagogisk læringsmiljø:	8
14.00 – 14.30	9
14.30 – 16.00	9
16.00 – 16.30	9
16.30 – 17.00	9
HVERDAGEN I VUGGESTUEN	10
6.24 – 9	10
7.30-9.....	10
9-12.....	10
9.30-10.30.....	11
Garderoben som pædagogisk læringsmiljø:	11
Legepladsen som pædagogisk læringsmiljø:	12
10.45 – 11.15	12
Måltidet som pædagogisk læringsmiljø:	12
11.15-11.45.....	13
Skiftesituation – og sovetid som pædagogisk læringsmiljø:	13
12-14.....	13
14 – 17	13
15 – 17	14
Samarbejde med forældre om børns læring	14
Børn i udsatte positioner	14

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen.....	15
Inddragelse af lokalsamfundet	15
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	16
De seks læreplanstemaer	17

Hvem er vi?

Børnehuset Atlantis er en lille tryk privat institution med plads til 30 vuggestuebørn og 40 børnehavebørn. Vi er beliggende i hver sit hus med hver sin legeplads, med en lille fælleslegeplads der binder de to huse sammen. Vi har dejlige rammer både indenfor i de enkelte huse og udenfor, med lys og luft omkring os og vi er tæt på naturskønne områder, hvilket vi ofte benytter os af.

Vi er en personalegruppe som er fagligt kompetente, engageret og nærværende, som brænder for vores arbejde.

Vi arbejder målrettet med at skabe børnemiljøer, hvor det enkelte barn har en plads i fællesskabet og hvor alle børn har mulighed for at trives, udvikle sig, dannes og lære ud fra det enkelte barns ressourcer og kompetencer. Det vigtigste for os er relationer og de gode relationer som giver den basale trykthed, nærvær, tillid og oplevelse af at høre til.

Vi arbejder ud fra en anerkendende pædagogisk tilgang, som vi mener giver børnene de bedste muligheder for trivsel, udvikling, dannelse og læring. Vi respekterer børnenes forskellige tilgange til læring og udvikling, trivsel og dannelse hvor vi gennem læringsmiljøer hele dagen kigger på det enkelte barn. Det er vigtigt for os at børnene hver dag føler sig set og hørt for deres udsagn og signaler.

Stemningen i børnehuset bærer præg af, at vi er glade for at se hinanden, både børn, personale og forældre.

Vi arbejder ud fra "fri for mobberi" som bliver brugt dagligt til samling i børnehaven og især ved opstart af nye børn i vuggestuen. Nyt personale bliver løbende uddannet.

Pædagogisk grundlag

I vores børnehus har vi et anerkendende **børnesyn**. Vi arbejder ud fra et resourcesyn, hvor vi har fokus på barnets positive kompetencer og initiativer og skaber udvikling herudfra. Vi mener det er vigtigt at ramme zonen for nærmeste udvikling, når vi tilrettelægger aktiviteter. Ligesom vi justerer vores forventninger herefter.

Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og møder barnet hvor det er. Hos os skal alle føle sig som en del af fællesskabet og have følelsen af at de har noget at byde ind med.

Hos os er alle ligeværdige. Det er den voksnes ansvar at sikre denne følelse hos alle børn. Vi voksne er lyttende og nysgerrige på barnets initiativer og reaktioner. Ligesom ingen følelser er forkerte. Vi tager barnets "her og nu oplevelser" alvorligt og vil ikke virke fordømmende.

Hvert barn er unikt

Børneperspektivet er en central del af vores hverdag. Vi lægger særligt vægt på "Barnets stemme". Børnene har medindflydelse og vi følger barnets/børnenes spor, når vi eksempelvis skal tilrettelægge læringsmiljøer og aktiviteter.

Med særligt fokus på barnets **dannelse**, gør vi meget ud af at barnet har en demokratisk stemme. Det er vigtigt for det enkelte barn at få en følelse af at være noget i et større fællesskab, de skal føle ret til at ytre deres mening og give plads til deres medmennesker, som også er en del af demokratiet i vuggestuen og børnehaven og senere i samfundet.

Vi vil gerne skabe livsduelige børn, med respekt for sig selv og sine omgivelser. Vi er rollemodeller, som tydeligt viser vej, ved at være respektfulde overfor vores omgivelser i hverdagen sammen med børnene. Både overfor for andre og andet.

I Atlantis arbejder vi samme vej og tager ikke udgangspunkt i egne "synsninger", men forholder objektive, reflekterende og faglige.

Leg er et meget vigtigt element i vores hverdag og legen har værdi i sig selv. Det gælder alle typer af leg:

- **Den spontant** opståede leg, hvor vi ser hvad barnet viser os og skaber en leg herudfra.
- **Den børneinitierede leg** er særlig vigtig i forhold til barnets erfaringsdannelse indenfor konfliktløsning, sociale relationer og kompetencer, hvorfor vi lægger stor vægt på at skabe tid og rum for dette dagligt. Her kommer også børnenes fantasi og kreativitet i spil
- **Rolleleg** – vores opgave her er at sikre at legen udvikler sig på en positiv og hensigtsmæssig måde, hvor vi voksne har fokus på børnenes roller og fordelingen, således at der også sker udvikling hos den enkelte. Gennem rollelegen bearbejder barnet de oplevelser det har fra hjem og institution og skaber herigennem en forståelse for sine omgivelser og sin egen rolle i det pågældende miljø.
- **Den vokseninitierede leg** er legen hvor vi tilrettelægger legen, ud fra børnegruppens behov og interesse. Eksempelvis om det er relationer, sprog, motorik eller andet vi gerne vil udvikle gennem den pågældende leg. Her går den voksne foran og viser vejen. Det kunne bl.a. være regellege. I den vokseninitierede leg, er det vigtigt for os at sikre os alle kan være en del af legens fællesskab, uanset kompetencer og ressourcer. Vi kan bl.a. give barnet en anden rolle, som kan gøre det lettere for den enkelte at deltage. Men det er også tilladt at se legen an fra sidelinjen og være observerende, indtil at barnet selv er klar til at være deltager i legen.
- **Regellege** er legen, hvor der er helt tydelige rammer og regler for legen. Her lærer børnene at lytte og følge en anvisning. Ved at lege og få reglerne som fx vente på tur, lytte og give plads de andre børn kan børnene tage læringen med i den fri leg. I rollelege er vi særlig opmærksomme på at hjælpe de børn der har svært ved legen ind i den, dette kan gøres ved at vi som voksen hjælper barnet og er den del af den rolle barnet har fået. Vi arbejder med pædagogiske bagdøre, der skal være plads til at barnet kan observere og være en del af legen uden nødvendigvis at være aktiv deltagende, vi som voksne skal skabe mulighed for, at barnet kan blive en del af legen, på det vilkår barnet selv ønsker at deltage. fx skabe en ny rolle eller siger der kan være 2 ræve i en leg, så man har støtte fra en ven eller voksen.

Læring sker altid, hele tiden. Det gælder i alle situationer. I legen, måltidet, garderoben, ved skiftesituationer og toiletbesøg

I Atlantis har vi fokus på "zonen for nærmeste udvikling". Vi sætter en dyd i at møde det enkelte barn i dets udvikling, hjælpe dem til at opleve følelsen ved udvikling og mestring ved, at være støttende og guidende og selv give dem muligheder for at løse "opgaver" eks. Et vuggestuebarn som oplever selv at kunne tage sko på.

Pædagogisk læringsmiljø – hverdagen i børnehuset Atlantis

Børnehaven

6.24 – 7.00

Børnene afleveres i vuggestuen i dette tidsrum. Her har børnehavebørnene en kasse med legetøj og bøger, som gør at de kan lande stille og roligt, inden de går over i børnehaven kl.7

7.00 – 7.30

Vi tager imod børnene på den ene stue hvor en voksen serverer morgenmad for de børn som ikke har spist hjemmefra og er nærværende med børnene. En anden voksne er modtageren og tager imod alle børn i døren fra garderoben. De børn som ikke spiser morgenmad, opholder sig på den anden stue, for at give ro til spisningen. Her opdeles stuen i 3 zoner ved 3 borde hvor børnene kan lave forskellige aktiviteter. Det er vigtigt for os at skabe et miljø, hvor alle bliver set og hvor der skabes rum til en rolig start. Dobbeldøren mellem stuerne er åben.

7.30 – 9.30

Personale og børn er her fordelt på de to stuer. Der er dage hvor børnene er på deres egen stue og andre dage, hvor de være hvor de vil, da det er vigtigt for os at alle børn føler de har medbestemmelse. Vi har fokus på børns sociale udvikling ved, at vi hjælper de børn der har behov for at komme ind i fællesskabet, hvad enten det er et større eller mindre fællesskab ved at etablere relation til et eller flere børn. Fra kl.8.30 – kl.9.30 har børnene mulighed for at tage en formiddagsmad fra deres madkasse

I disse timer, vil der også være dage hvor grupper af børn og voksne er på legepladsen, for at kunne opdele os i så mange mindre grupper som muligt.

Vi ser gerne at alle børn er afleveret kl.9.20, så vi i ro kan gå til samling på stuerne og har mulighed for fordybelse uden forstyrrelser. Ligeledes trives børn bedst med at være en del af fællesskabet fra starten af en aktivitet.

9.30 – 10.00

Vi holder samling på stuerne eller i grupper. Samling er forberedelsen til resten af dagen. Her gennemgår vi dagens gang, som visualiseres ved hjælp af piktogrammer. Vi gennemgår hvilken dag det er, måned samt vejret og snakker herunder omkring natur og naturfænomener. Børnene er deltagende og det er vigtigt for at sikre at alle børn er forberedt på hvad dagen bringer. Vi oplever det skaber en god ro hos det enkelte barn.

Ved samling kan vi også tage emner op, som rører sig i samfundet. – emner som vi oplever at børnene har brug for at få talt om og hvor vi kan hjælpe dem til at forstå det ud fra et børneperspektiv. Heriblandt deres følelser og forståelse. Vi snakker om traditioner og højtider, både nationale og internationale højtider og vi snakker om kultur ud fra børnegruppen.

Personalet arbejder med "Fri for mobberi", som vi også bruger til samling. Et redskab som skal sikre at alle børn føler sig en del af et fællesskab. Vi har især fokus på børns alsidig personlige udvikling og sociale udvikling.

Ved hver samling har vi enten en sangleg eller bevægelsesleg, her får børnene brugt deres krop, sanser og bevægede sig, da vi ved at børn kan koncentrere sig i et kortere tidsrum og derefter har brug for bevægelse.

Ved samling er det særligt kommunikation og sprog der er fokus på, samtidig med den sociale udvikling og dannelsen i forhold til at vente på tur og give plads til hinanden.

10.00 – 11.30

Her har vi planlagte aktiviteter og nogle dage ture ud af huset. Der er også dage hvor vi prioriterer den frie leg, som vi anser som et af de vigtigste elementer i børns udvikling. Her er der plads til de børnefællesskaber, som hvert enkelt barn selv vælger til. Samtidig er vi meget opmærksomme på at sikre, at alle børn føler sig som en del af et fællesskab. Vi skaber ligeledes rum til ro og fordybelse og rum hvor det er muligt for få børn at trække sig tilbage til en leg hvor det er muligt at "være sig selv".

Vi har en ugentlig fast gruppedag (aldersopdelt). Her tilrettelægger vi aktiviteter, som tager udgangspunkt i børnenes behov og forudsætninger for at udvikle sig og lære i samspil med jævnaldrende.

Vores hverdag planlægges som oftest i projekter. Som tager udgangspunkt i hvad der rører sig hos børnene, i samfundet eller i en særlig årstid eller tradition, her er alle seks læreplanstemaer i spil på kryds og tværs.

11.30 – 12.15

Inden vi går til bords, vasker alle børn hænder, Børn og voksne har faste pladser under måltidet. Pladserne bliver løbene evalueret efter børnegruppen og det enkelte barns behov, børnene er sammensat så det giver det enkelte barn bedst mulighed for at være i et socialt fællesskab og i et givende læringsmiljø. I børnehaven har børnene selv madpakker med. Vi starter med stilletid, hvor børnene får mulighed for at lande ved bordene og stille og roligt åbner madpakken og spiser. Vi ved at der er gode legerelationer stuerne imellem, derfor tilbyder vi børnene at de kan komme på besøg og spise hos hinanden.

Måltidet som pædagogisk læringsmiljø:

Måltidet indbyder til masser af læring, vi har fokus på selvhjulpenhed, hvor børnene selv tager deres madkasser og drikkedunke. Alle børn har mulighed for at vælge om de vil have et glas mælk eller ikke. I vores børnesyn er det i orden at sige nej tak til mad, vi blander os ikke i hvad børnene spiser og i hvilken rækkefølge. Dette gør vi da vi mener det er vigtigt at børnene har ejerskab over deres måltid. Vi mener det er vigtigt at børnene selv mærker efter i deres krop efter sult eller ej. Vores fokus er på madglæde og fællesskabet omkring måltidet og derigennem styrke barnets dannelsesproces. Vi har også fokus på den sociale udvikling under måltidet, hvor børnene lærer at indgå i samtaler med den voksne og hinanden. Vi øver turtagning ved bordene i samtalerne. Hele samspillet i måltidet indbyder de seks læreplanstemaer i større eller mindre grad.

12.15 – 14.00

I dette tidsrum er vi ude, HVER dag. Det er kun decideret uvejr der kan holde os inde. Vi mener det er vigtigt for alle børn at bevæge sig i "det store rum", hvor der er højt til loftet og hvor lydniveauet bliver mindre og pladsen større. Legepladsen er et af de læringsrum som kommer omkring de fleste læreplanstemaer.

Efter frokosten er det også tid til en middagslur for de børn som har behov for det. Vi tilgodeser det enkelte barns behov og vækker derfor som udgangspunkt ikke børn fra deres middagslur. Vi ved at søvn er vigtig for

barnets udvikling. De børn som sover til middag, bestræber vi os på kommer ud hver formiddag, i større eller mindre grad, for at sikre den friske luft dagligt.

Garderoben som pædagogisk læringsmiljø:

I garderoben er det vigtigt at vi går ud i små grupper, her har børnene mulighed for at få støtte i deres selvhjulpnehed og til at bevare fokus på den opgave barnet er i gang med. Vi ser på hvor de enkelte børn er i deres motoriske og kognitive udvikling og opmuntrer dem til at tage deres overtøj og sko på selv, samtidig med at vi altid er klar med en hjælpende hånd, hvis det bliver for svært. De ældste børn lærer at hjælpe de yngste lige såvel som at de yngste spejler sig i de ældre og forsøger at kopiere hvad de gør. Det gør vi ved at være nærværende, positive og har fokus på det enkelte barns nærmeste udviklingszone og ikke sætter for høje krav. Børnene oplever en stor alsidig udvikling ved at have succesoplevelser i garderoben og det motiverer dem til at prøve igen og igen. Garderobelivet kan understøtte børnenes dannelsesforløb og deres selvstændighedsudvikling samt bidrage til, at børnene bliver både selvhjulpne og handlekraftige, men også empatiske, sociale og hjælpsomme og deltagere i fællesskabet, og derudover underbygge relationsdannelse mellem børnene og mellem børn og voksne.

Legepladsen som pædagogisk læringsmiljø:

Barnets gennemgår en alsidig personlig udvikling ved fællesleg – ved at konflikthåndterer, komme til enighed, de er blandet i køn og alder og ved den frie leg, kan de frit vælge køn, alder og kulturelle baggrunde. Vi tilbyder frie valg i forhold til ture ud af huset og aktiviteter på legepladsen. Hvem der tilbydes valget, afhænger af hvilken tur/aktivitet det handler om.

På legepladsen er de voksne rollefordelt hvilket gør at de voksne ved hvad deres opgave er på legepladsen, samt vi bedst muligt får set alle børn og støttet dem i det de har brug for.

Ved vores bordebenkesæt tilbyder vi stillesiddende og mere rolige aktiviteter, hvor børnene kan fordybe sig og hvor de børn der har brug for en rolig stund midt på dagen, kan søge hen. Her er der en voksen til at hjælpe børnene ind i fordybelsen, samt at være en tryk base for de børn som har brug for en mere rolig aktivitet.

Den helt store prøve for de fleste af vores børn er vores Klatretræ. Når man selv mestrer at klatre op i klatretræet, udvikler og udviser barnet en livsduelighed og en sejrsmønt. Vi guider børnene undervejs – det kan tage måneder - og venter på de selv når den udvikling. Der kan opstå en del frustrationer undervejs, men der kæmpes, for at nå et mål.

Tiden på legepladsen sikrer også barnets sociale udvikling. Vi sikrer at alle børn føler sig som en del af et fællesskab og er opsøgende hvis børn trækker sig på legepladsen.

Konfliktløsning er en stor del af hverdagen på legepladsen, særligt i den frie leg. Her udvikler vi barnets empatiske evner, ved at hjælpe dem til at se det andet barns følelser og sætter ord på parternes intentioner.

Hver dag er en gruppe af de største børn "skurbørn". Det betyder, at man er dem som står for at sætte alle cykler som de skal i skuret, i forbindelse med oprydning af legepladsen. Det giver en ekstrem følelse af fællesskab og ansvarsfølelse, ligesom børnene i den grad må samarbejde for at lykkes med opgaven.

Krop, sanser og bevægelser, kommer unægtelig i spil på vores legeplads. Vi tilbyder en stor legeplads med mange aktiviteter, som styrker børnene motorisk. Vi prioriterer at være ude HVER dag og børnene sanser derfor i al slags vejr.

Sanserne skærpes og vi hjælper børnene til at have opmærksomhed på det som lydene gør ved en.

Vi udfører aktiviteter, hvor børnene eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen og sanserne på. Både planlagte voksenstyrede aktiviteter men også med diverse materialer.

Legepladsen giver naturligvis de bedste betingelser for at udvide børnenes viden om natur, udeliv og science. Vi viser børnene hvor de finder kryb og hjælper dem til at undersøge naturen.

Vores legeplads rummer plads til kreativitet og hjælper børnene til at være fantasifulde omkring diverse naturmaterialer.

Vi gør meget ud af udendørsaktiviteter, vi er medlem af de *grønnespirer*, her får vi tilbudt kurser og får tilsendt materialer til at inddrage naturen i læringsmiljøet.

14.00 – 14.30

Vi spiser eftermiddagsmad. Om vi spiser inde eller ude, afhænger af vejret. Til dette måltid spiser vi alle det samme. Vores køkkendame står for maden til dette måltid. Det er ved dette måltid, man kan blive præsenteret for mad man ikke før har smagt og måske endda opdage at man udvider sine smagsløg. Vi bruger oftest dette måltid til at skabe en samling på dagen. Til at børnene igen kan mærke dem selv i en rolig sammenhæng. Vi læser ofte bog, som skaber ro til refleksion. En del børn kigger med og lytter, men det er lige så meget et "rum" hvor vi ofte oplever børn, som sidder og stirrer lidt ud ad et vindue. De reflekterer, "samler sig" og mærker sig selv, efter et par timers leg og social ageren.

14.30 – 16.00

Er der tid til fri leg eller man kan vælge de aktiviteter til som bliver planlagt af personale. Dette tidsrum består primært af afhentning og mange forældre har naturligvis sin gang i institutionen i dette tidsrum. Vi prioriterer tid til fordybelse og rolige lege, efter en lang dag i institution.

Når man som forældre kommer og skal hente sit barn, foregår det ved at man står i døren ind til stuen og den voksne vil så finde det pågældende barn til forælderen. Vi har erfaret vigtigheden af at bevare roen inde på selve stuen. Og derved sikre at alle børn – også dem som bliver hentet sent, ikke skal forholde til alt for mange mennesker i løbet af en eftermiddag. Det giver mange forstyrrelser og opbrud i børnenes leg og fordybelse.

16.00 – 16.30

Her er det igen tid til at komme i ro og mærke sig selv og være i tættere dialog med den voksne. Vi laver 3 fordybelsesøer på den ene stue. Vi vil skabe ro til at fordøje dagens indtryk. Indholdet af disse zoner tager udgangspunkt i de pågældende børns interesser og behov. Og der er naturligvis plads til afvigelse, hvis noget helt andet giver bedre mening.

16.30 – 17.00

Den sidste halve time af vores åbningstid lukker vi stille og roligt ned og den voksne læser bog med den eller de få børn der er tilbage.

I marts og april laver vi en fast udegruppe med de ældste børn på tværs af begge stuer. Vi erfarede, efter nedlukningen i forbindelse med COVID-19, at vores kommende skolebørn, havde godt af at forenes en gruppe hvor de kun var dem selv. Hvor hver dag handlede om at blive klar til skole og finde mere sammen på tværs af vores to stuer.

HVERDAGEN I VUGGESTUEN

I vuggestuen er det vigtigt for at give børnene den bedst mulige start på institutionslivet, og vi vægter derfor, at indkøringstiden bliver en tilknytningsperiode, hvor barnet vænner sig til nye voksne, børn og det nye miljø i barnets eget tempo. Det er vigtigt for os, at vi har en god daglig dialog om både barnets og forældrenes behov i denne opstart, så vi kan give børnene en tryk og god oplevelse af vuggestuen, mens vi alle lærer hinanden at kende. Vi kan derfor ikke give en præcis tidsangivelse af, hvor længe indkøringstiden varer, men lytter naturligvis til forældrenes individuelle behov i forhold til jobopstart, og med dette i tankerne aftales indkøringstidene dag for dag.

Vi er altid opmærksomme på, hvor det enkelte barn er i sin trivsel og udvikling, og alle børn bliver mødt med nærvær, nysgerrighed og omsorg af kærlige anerkendende voksne i løbet af deres dag i vuggestuen.

I det følgende kommer der en beskrivelse af dagens gang i vuggestuen.

6.24 – 9

Morgenmad (serveres fra kl. 6.30 – 7.20):

Vi begynder dagen i vuggestuen, hvor én voksen fra børnehaven og én voksen fra vuggestuen åbner sammen. At vi er i vuggestuen, giver en god tryk start på dagen for de mindste børn, og giver søskendebørn mulighed for at starte dagen og sige farvel til mor og far sammen. Det, at børnene om morgenen, møder en voksen og nogle børn fra børnehaven, giver også vuggestuebørnene et kendskab til hvilke børn og voksne de kan møde i børnehaven, når de selv skal starte derovre. Ligeledes er det et dejligt gensyn mellem tidligere vuggestuebørn og personale. Børnene bliver afleveret i døren ind til stuen hver dag, da dette giver en genkendelig rutine for børnene i at sige farvel til mor og far, samt skaber mindst mulig forstyrrelse for de børn der allerede er afleveret. Vi giver os god tid til de børn der bliver afleveret, der skal være plads til at være ked af at have sagt farvel, og lige blive klar til at møde dagen og vennerne på stuen, i trykke rammer. Kl. 7 går børnehavebørnene i børnehaven. fokus på børns sociale udvikling ved, at vi hjælper de børn der har behov for at komme ind i fællesskabet, hvad enten det er et større eller mindre fællesskab ved at etablere relation til et eller flere børn. Vi har fokus på børns sociale udvikling ved, at vi hjælper de børn der har behov for at komme ind i fællesskabet, hvad enten det er et større eller mindre fællesskab ved at etablere relation til et eller flere børn.

7.30-9

Mange børn bliver afleveret i dette tidsrum. Efterhånden som der møder mere personale ind, fordeler vi os på stuerne, for at lave mindre grupper og mulighed for skabe ro og fordybelse for børnene. Når vi er på stuerne finder vi forskelligt legetøj frem eller vi sætter os og læser eller synger med børnene.

9-9.30

På dette tidspunkt er de fleste børn ved at være godt sultne, vi vasker derfor hænder, og sætter os derefter ved bordene med en voksen ved hvert bord. Vi sidder ved faste pladser, da barnet i denne alder trives godt ved genkendelighed og faste rammer, samtidig med at det styrker fællesskabet og de sociale kompetencer. Vi ser på det enkelte barns legerelationer til de andre børn eller ønsket om legerelationer, og laver bordplaner herefter. Vi evaluerer løbende og sparre med hinanden på de enkelte stuer omkring sammensætningen af børnene ved bordene.

9.30-10.30

Efter formiddagsmaden deler vi os for det meste i mindre grupper med en voksen i hver, hvorefter vi går i gang med dagens forskellige aktiviteter. Det kan blandt andet være rytmikgrupper, krea-grupper, sproggrupper og legegrupper. Vi kigger på børnenes legerelationer, samt etableringen af nye relationer. Ved at dele børnene op i mindre grupper, sikrer vi os at vi kan se og guide hvert enkelt barn igennem aktiviteterne samt hjælpe dem med deres sociale færdigheder. Samtidig kan vi endnu bedre hjælpe de børn, der måtte befinde sig i en udsat position til at blive inkluderet i børnegruppen og få nogle gode succesoplevelser med sig. Når vi laver rytmik, bevægelse og balancebaner har vi fokus på de grovmotoriske kompetencer. De finmotoriske kompetencer bliver øvet og udviklet i de kreative og sanselige aktiviteter. Vi har også samlinger med hele børnegruppen og er her opmærksomme på det enkelte barns deltagelse eller mangel på samme, vores opgave er her at skabe rum til at alle børn føler sig som en del af fællesskabet. Når vi har samling, synger vi bl.a. fra sangkufferten, børnene tager her på skift en rekvisit fra sangkufferten, som repræsenterer en sang eller remse. Børnene øver sig i at være i centrum samtidig med at lære og vente på tur. Hvis dagens aktiviteter foregår udendørs starter, læringen allerede i garderoben. Her er alle seks læreplanstemaer i spil på kryds og tværs og i større eller mindre grad.

Garderoben som pædagogisk læringsmiljø:

I garderoben er det vigtigt at vi går ud i små grupper, her har børnene mulighed for at få støtte i deres selvhjulpnehed og til at bevare fokus på den opgave barnet er i gang med. Vi ser på hvor de enkelte børn er i deres motoriske og kognitive udvikling og opmuntrer dem til at tage deres overtøj og sko på selv, samtidig med at vi altid er klar med en hjælpende hånd, hvis det bliver for svært. De ældste børn lærer at hjælpe de yngste lige såvel som at de yngste spejler sig i de ældre og forsøger at kopiere hvad de gør. Det gør vi ved at være nærværende, positive og har fokus på det enkelte barns nærmeste udviklingszone og ikke sætter for høje krav. Børnene oplever en stor alsidig udvikling ved at have succesoplevelser i garderoben og det motiverer dem til at prøve igen og igen. Garderobelivet kan understøtte børnenes dannelsesforløb og deres selvstændighedsudvikling samt bidrage til, at børnene bliver både selvhjulpne og handlekraftige, men også empatiske, sociale og hjælpsomme og deltagere i fællesskabet, og derudover underbygge relationsdannelse mellem børnene og mellem børn og voksne.

Ture ud af huset

I de opdeltede grupper går vi også meget ofte på tur i nærområdet, da vi vægter højt at komme ud og få frisk luft og få brugt kroppen. Turene styrker fællesskabet i gruppen og åbner børnenes horisont. Turene foregår oftest i klapvogne, det giver barnet en tryk base til at opleve naturen og lokalmiljøet i, samtidig med at barnet er tæt på en voksen og sine venner. Når børnene bliver ældre og mere stærke motorisk, går de ved siden af klapvognen og holde fast i den. På den måde øver børnene sig i at gå længere. Når de går selv, er de også endnu tættere på naturen og dette giver dem mulighed for at stoppe op og udforske diverse ting på stierne som fx snegle og blade. Vi voksne giver børnene som sidder i klapvognen muligheder for også at udforske naturen, ved at børnene viser fx sneglen rundt til alle børn. På turene er derfor fuldt fokus på natur, udeliv og science.

Legepladsen

Om sommeren er vi rigtigt meget ude på legepladsen, gerne fra kl 7.30. Nogle gange spiser vi også formiddagsmåltidet udenfor, mens frokost, middagslur for de største og eftermiddagsmaden foregår

indendørs året rundt. Resten af året er vi ude de fleste formiddage, nogle gange i små grupper – andre gange flere stuer samlet udenfor.

Legepladsen som pædagogisk læringsmiljø:

På legepladsen er der både plads til de vilde lege med masser af lyd og fart samtidig med at der er plads til fordybelse i blandt andet sandkassen, som indbyder til både rolle - og sanslege. Legepladsen giver mulighed for at være nysgerrig sammen med både vennerne og de voksne og alt kan udforskes sammen, hvilket styrker den alsidige personlige udvikling.

Der er også masser af plads til social udvikling på legepladsen, hvor børnene kan danne relationer på tværs af stuerne, der er mulighed for leg til alle aldre og for de sociale fællesskaber. Her lærer at passe på hinanden og de små, og opstår der konflikter, som børnene ikke selv kan klare, er de voksne klar til at hjælpe dem

Sproget får også gode betingelser på legepladsen, hvor man kan prøve kræfter med de højere råb og lyde, samtidig med, at man fx kan gå på opdagelse med en voksen og tale om hvad man finder, eller hvilken slags sandkager man har lavet. Vi synger også ofte sange, både i stillesiddende stunder, men også gerne en god sangleg, hvor vi rigtig kan bevæge kroppen og danse i et skønt fællesskab.

Kroppen er i den grad på spil på legepladsen, hvor man kan gynges, cykle, klatre, kravle, bestige bakken, spille bold og fange sæbebobler. Sanserne bliver bl.a. stimuleret ved sandkasselegen, gyngerne, en gå tur med bare tæer i sandkassen eller måske på græsset.

Vi er ude i al slags vejr og følger årstiderne tæt, og vi hopper i vandpytter, leger med vand som sommeren, kælker på bakken, når vi er heldige at få lidt sne. Børnene lærer at respektere naturen og dyrene, bruger forstørrelsesglas og kigger på insekter. Om foråret planter og sår vi blomster m.m. som børnene har haft med hjemmefra, så også her er der plads alt med natur, udeliv og science vi kan komme på.

Legepladsen indbyder også til æstetiske oplevelser, da vi gerne pynter skure og vægge med børnenes egen kunst. Der er også plads til kulturelle fællesskaber, når vi én gang om måneden holder fællessang med børnehaven på deres legeplads, og gerne synger årstidsbestemte sange sammen. Der bliver også holdt bedsteforældredage på legeplads og vi pynter op og fejrer Atlantis fødselsdag på legepladsen sammen med forældrene hvert år i juni.

10.45 – 11.15

Efter en formiddag med dejlige aktiviteter er alle mand ved at være godt sultne og trætte igen på dette tidspunkt. Så vi vasker hænder og sætter os til bordet ved de samme pladser og med den samme voksne som om formiddagen. Frokosten er lavet af vores køkkendame og kan både være varm eller kold, men altid meget varieret og lavet ud fra sundhedsstyrelsens kostråd til børn i vuggestuealderen.

Måltidet som pædagogisk læringsmiljø:

Måltider indbyder til masser af læring. Vi har fokus på selvhjulpethed, hvor børnene får lov til selv at tage maden på deres tallerkener og hælde vand op i glasset. Selvfølgelig altid med en støttende voksen ved sin side, som kan hjælpe eller guide, hvis barnet udtrykker behov for dette. Her er også god mulighed for at øve sin tålmodighed, når man skal vente på at det bliver ens tur til at hælde mad på. I vores børnesyn er det helt i orden at sige nej tak til maden eller kun at spise fx kødet, hvis det er det barnet har lyst til. Fokus er på madglæden og fællesskabet omkring måltidet og derigennem styrke barnets dannelsesproces. Der er også fokus på den sociale udvikling under måltidet, hvor børnene lærer at indgå i samtaler med den voksne og hinanden samt hjælper sine kammerater ved fx at sende skålen videre til dem. Her er også masser af

plads til sproglig udfoldelse, hvor samtalen ved bordet kan bevæge sig frit omkring. Der er også godt med indtryk til både finmotorikken og sanserne, når man skal styre kander, gafler og kop eller mærke madens temperatur og konsistens. Børnene og voksne har faste pladser under måltidet. Pladserne bliver løbene evalueret efter børnegruppen og det enkeltes barns behov, børnene er sammensat så det giver det enkelte barn bedst mulighed for at være i et socialt fællesskab og i et givende læringsmiljø.

11.15-11.45

Efter frokosten er det tid at sove. Vi lægger som regel de yngste som sover udenfor ud først, hvorefter det er inde-sovebørnenes tur. Vi ser igen altid på børnenes individuelle sove – og puttebehov og putter naturligvis de mest trætte først. Har barnet brug for at den voksne vugger, synger eller kører lidt med krybben/barnevognen inden det overgiver sig til søvnen, gør vi naturligvis også dette. Det skal være en tryk oplevelse for alle børn at blive lagt ud at sove og hos os er det meget vigtigt, at ingen børn falder i søvn alene, hvis de er kede af det. De større ude-sovebørn får også lov til selv at kravle op i krybben ved hjælp af en stige og en voksen ved sin side og de hjælper med at lukke selen før vi putter dynen omkring dem. De store børn kommer ind og sove på en stue sammen med de resterende inde-sovebørn fra de andre stuer, hvor der sidder et par voksne sammen med dem og hjælper dem til at finde hvile, hvis de har behov for hjælp til dette. Der sidder én voksen inde hos børnene i hele deres sovestund. Alle børnene bliver tilbudt muligheden for at sove, og når et barn engang er ved at vokse fra deres middagslur, kommer de stadig med ind og få hviletid en lille times tid.

Skiftesituation – og sovetid som pædagogisk læringsmiljø:

Når børnene går på toilettet for at få skiftet ble og blive klar til lur opstår der endnu et spændende læringsrum for børnene. Her bliver der igen mulighed for at øve selvstændigheden ved selv at deltage i af – og påklædning, selv tage sin ble og smide den i skraldespanden og vælge en ny ble. Alt dette sker naturligvis i tæt samspil med den voksne, som hjælper barnet med at holde fokus og guide barnet i de forskellige trin. Alle børnene bliver tilbudt at sidde på toilettet, men alle børn har - jf. det nye børnesyn - lov til at sige nej til dette. Der er gode sproglige og motoriske muligheder på badeværelset, vi guider med sprog og hjælpende hænder. Vi taler om kroppen og kroppens anatomi og lærer at alle ser forskellige ud. På puslebordet med de yngste er der tid og rum for omsorgsfuldt nærvær og samspil, mens vi holder øjenkontakten og taler til roligt til barnet. Det skal være en tryk stund for barnet i en nogen gange sårbar situation og barnet skal opleve at vi respekterer deres grænser. Fx er nogle få børn i perioder meget utrygge ved at blive skiftet på et puslebord, og her er det vores opgave at se på deres børneperspektiv og ændre på skifterutinen ved fx at flytte puslepuden ned på gulvet.

Ligeledes er sovestunden for alle børn et tidsrum, som er genkendelig og velkommen fra dag til dag og inviterer til en tryk og rolig stund, hvor hjernen og kroppen får en pause fra de mange indtryk som dagen i vuggestuen bringer.

12-14

I middagsstunden afvikler de voksne pauser, men de børn som måske sover to gange er vågne. Her de samlet på én stue, hvor de kan lære de andre voksne i huset at kende i en rolig stund på dagen. Der er tid til nærvær, tryk og til at spise og lege og nyde at der er god plads på stuen. I løbet af middagsstunden begynder de andre børn at vågne løbende, og de bliver mødt af nogle varme arme, hvor der er tid til lige at sidde at vågne i, hvis de har behov for det. Når de er klar, går det på badeværelset og får tøj på igen. Når de fleste børn er ved at være vågne begynder stuerne at gå hvert til sit, så børnene kommer tilbage til deres faste rammer.

14 – 17

Eftermiddagsmad (ca. kl. 14)

Når vi er tilbage på vores stuer, bliver eftermiddagsmåltidet serveret ved bordene og de velkendte rutiner omkring måltidet gentager sig.

15 – 17

Om vinteren er vi oftest inde på stuerne, og slår os sammen i løbet af eftermiddagen med børn og/eller voksne fra de andre stuer. Der tilbydes forskellige aktiviteter, som fx magneter, puslespil, modellervoks, synger, danser. Når der er få børn tilbage, trækker vi os ofte ud i gangen, hvor vi kan lege med hoppekører og rutsjebanen og måske lige få en tår vand og en lille bid brød, hvis sulten melder sig igen, mens vi venter på mor og far. Om sommeren går vi ud og leger om eftermiddagen på legepladserne, så snart vi har spist eftermiddagsmad og bliver der lige til lukketid

Samarbejde med forældre om børns læring

Vi vægter forældresamarbejdet højt, med en anerkendende åben dialog.

Allerede fra barnets første dag, hvad enten det er i vuggestuen eller børnehaven barnet starter.

For mange børn og forældre er institutionslivet nyt og vi vægter derfor indkøringsperioden bliver til en tilknytningsperiode, hvor barnet vænner sig til nye voksne, børn og det nye miljø i barnets eget tempo. For os er det vigtigt at forældrene føler sig trygge i at aflevere deres barn hos os.

Dialogen starter allerede om morgenen når barnet afleveres, med relevante beskeder, det kan være omkring hvordan natten har været eller hvis barnet har oplevet noget dagen forinden. I dagligdagen er det vigtigt for os at se de enkelte forældre i øjnene og ved afhentning give dem en lille historie fra barnets dag med sig. Vi tror på det gør at forældrene føler sig inddraget i deres barns dagligdag hos os.

Vi afholder forskellige former for møder med forældrene. Vi afholder bl.a. løbende trivselssamtaler, opstartssamtaler når barnet skal starte hvad enten det er i vuggestue eller børnehave.

Vi afholder årligt forældremøder, hvor der er generalforsamling, med valg til bestyrelsen, og info omkring hverdagen i Atlantis.

Vi kan afholde fokusteammøder med PPR omkring et barn, hvorefter forældrene bliver inviteret til et dialogmøde hvor PPR også deltager.

Vi bruger Famly til dokumentation, hvor forældrene har mulighed for via billeder og tekst at se hvad deres barn har lavet. Vi kan her også have kommunikation med forældrene i løbet af dagen.

Børn i udsatte positioner

Vi arbejder i mindre grupper for at give plads til det enkelte barn og giver mulighed for at det enkelte barn at blive set og hørt. Vi er opmærksomme på alle børns trivsel og udvikling. Alle skal være en del af fællesskabet hvad enten det er det store fællesskab eller i de små fællesskaber. Alle børn har indflydelse og vi ser på børnene som forskellige individer med hver deres kompetencer og ressourcer og de bidrager på hver deres måde til fællesskabet. Vi har fokus på det positive i barnet og fremhæver barnets styrker og kompetencer.

Vi har fokus på at skabe rum til pauser hvor det enkelte barn kan trække sig ved behov.

Når vi møder udfordring omkring et barn, som kan være om barnet er motorisk udfordret, kognitivt alderssvarende eller lign. får vi vejledning fra kommunens PPR. Det kan være tale-høre-konsulent, fysioterapeut eller psykolog der bliver tilknyttet, afhængigt af bekymringen omkring barnet, som yder en

ekstra hjælp og giver os redskaber til at kunne hjælpe barnet bedst muligt. I disse processer inkluderer vi forældrene og de kan få redskaber til hvad de kan gøre hjemme.

Vi er en personalegruppe som hver især har forskellige kompetencer, som vi gør brug af. Vi har eksempelvis en Marte Meo terapeut, som hjælper i hele huset. Dette gør vi hurtig selv kan sætte ind, hvis vi oplever der er børn der har brug for særlig fokus i en periode. ved Marte Meo ønsker vi at møde barnet der hvor barnet er og give det enkle barn det de har brug for. Vi har fokus på det er os der skal tilpasse os det enkle barn, og ikke børnene der skal tilpasse sig os. Marte Meo betyder med egen kraft, dette vil sige vi finder det enkles barns og den voksnes styrker og arbejder ud fra de initiativer barnet viser.

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Roskilde Kommune har fastsat skolestart til 1. maj og dette indebærer et krav om, at dagtilbuddet et år før den dato er forpligtet til at etablere et skoleunderstøttende pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen. Vi følger Roskilde kommunes tilbud om projekter med skolen. Dette indebærer at vi kommer på besøg i sfo, de kommer på besøg hos os, der bliver afholdt overleverings møder på lige vilkår som en kommunal intuition. Vi har også et samarbejde med den lokale friskole, hvor vi bliver inviteret bl.a. teater med spisning. Kommer på besøg og har overleverings samtaler.

Vi er blandet i alder på stuerne, men har Faste gr. Dage hvor gr 1 (de ældste børn) er sammen tværs af de 2 stuer.

I Atlantis lægger vi stort vægt på at børnene skal blive skoleparate og være klar til at blive sendt afsted i skolen. Vi lægger vægt på man kan vente på tur, lytte til hinanden, der bliver også arbejdet med "førskole opgaver", vi øver bogstaver og tal. Men vigtigst af alt gør vi børnene klar socialt, vi arbejder på selvværd og på at finde sig selv og finde ro i sin egen identitet. Dette gør vi bl.a. ved at give dem ansvar for forskellige opgaver der ligger inden for zonen for nærmeste udvikling, de får lov til selv at skulle tørre border af efter mad, de må gå alene på legepladsen uden en voksen, de må invitere deres venner på den anden stue til at spise hos dem, vi tror på at børn vokser når de får ansvar og bliver mødt med tillid, dette sker selvfølgelig ved støtte af de voksne hvis der er brug for det.

Vi lægger stort vægt på samarbejde om at gøre det enkle barn klar til skolestart, dette er et samarbejde med forældre og med den enkle skole, hvis de har noget. Når vi kommer på besøg hos Sfo'en, er der også børn fra de andre institutioner, dette gør vi kan hjælpe børnene inden opstart med at skabe sociale fællesskaber med andre børn. De får set pædagogerne i sfo'en, og ved at vi besøger sfo'en får børnene en mere tryk og genkendelig overgang.

Vi har førskolesamtaler med forældrene, her snakker vi med forældrene om hvad der skal ligges vægt på det næste stykke tid, så deres barn kan blive skoleparate. Vi synes det vigtig at skabe samarbejde med forældrene omkring skolestarten.

Hos Atlantis lægger vi vægt på at se det enkle barn, derfor kan nogle børn have særlige behov for støtte i overgangen til skolen og sfo'en. Derfor er et tæt samarbejde vigtigt så vi kan få overlevet dette videre til Sfo'en og forældrene kan være med til at støtte op omkring det.

Inddragelse af lokalsamfundet

I børnehuset Atlantis gør vi meget ud af at gå på ture i lokalområde og bruge lokalområde. Dette gør vi fx ved at hvis skal bruge græskar til halloween, går vi selv ned med børnene i den lokale købmand og køber græskarret, vi tager i det lokale byggeområde med børnene hvis der er noget vi har brug for. Her er vi med

til at inddrage børnene og hjælper dem til at få ejerskab fordi de har været helt med i starten af processen. De får også et kendskab til deres by, hvor de ser de forskellige handlemulige, mange af børnene fortæller om det er der de handler med deres forældre, dette er med til at skabe en rødtråd hos mange af børnene

Vi tager på tur til det lokale bibliotek, med leg og madpakker. Men også til deres arrangementer som fx teaterforestillinger, vi har forældre der inviterer os på hjemmebesøg hvis de fx bor på en gård med dyr.

Vi tager tit tur ud til de lokale legepladser, vi går forbi skolerne i byen leger på deres boldpladser og legepladser hvis der er mulighed for dette, her snakker vi meget med børnene om at der fx er nogen der har søskende der går på skolen, eller nogle af deres gamle venner fra børnehaven er startet der. Mange af børnene går også til gymnastik mm. Der i deres fritid. vi låner hallen der hører til skolen en gang om ugen. Ved at de omgiver sig omkring skolen, og de lokaler miljøer, giver det oplevelser og kendskab, der kan gøre overgangen for børnehaven til skolen nemmere

Til jul kommer vi i kirke og høre julegudstjeneste, dette giver børnene indblik i traditioner og højtider.

vi benytter os, også er kulturarrangementer i Roskilde, dette gør vi mest i sommerperioden, hvor der bliver afholdt forskellige arrangementer i parken.

I børnehaven tager vi også hjem i børnenes hjem til fødselsdage hvis de ønsker dette, dette giver børnene en hel særlig dag. Det skaber også dannelse hos børnene, både for det barn der skal holde fødselsdagen men også for de børn der er med, i hvordan man er hjemme hos andre og hvordan andre bor. Her føler vi også vi er med til at skabe et tæt forældresamarbejde, da vi er sammen med forældrene i en anden kontekst og derved skaber en anden relation.

I Dåstrup har vi grønt nærmiljø, med marker, åer, kælkebakke, enge og massere er grønne områder. Dette gør vi kan give børnene gode læringsmiljøer, hvor de kan lære om naturen, opleve hvordan årstiderne skifter og hvad der så sker i naturen og hvordan den ændre sig. De kan komme ud og finde ting i naturen som fx skal bruges til forskellige kreative aktiviteter. Vi kan også gå på opdagelse i naturen, fordybe os og leder efter dyr og planter. Dette kan give en ro over børnene og være ude under åbenhimmel og have plads og tid.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

I det fysiske børnemiljø lægger vi vægt på i Atlantis at skabe små læringsmiljøer, så børnene har mulighed for at fordybe sig i legen i små gr, og har mulighed for at trække sig for dem selv hvis de har brug for ro og plads til fordybelse. Vi lægger vægt på have så få børn fx i garderoben og på toilettet, så det skaber et fysisk miljø hvor der er plads til nærvær og at børnene fordyber sig og koncentrerer sig i det de har gang i. Vi er opmærksomme på støj reducere på stuerne og skaber derfor rum i rum, så børnene har mulighed for at dele sig op i mindre grupper. Vi foretrækker dynamiske læringsmiljøer, ved at have møbler med hjul, som vi kan flytte rundt på, så vi kan følge barnets spor og skabe læringsmiljøer. Vi vil gerne have legetøj i børnehøjde så børnene selv kan finde de ting frem de gerne vil lege med og selv følger deres eget initiativ og have medbestemmelse i hvad de gerne vil lave.

I Atlantis lægger vi stor vægt på det psykiske børnemiljø, i Atlantis arbejder vi med "fri for mobberi", Vi uddanner løbende personale i "fri for mobberi". Dette er et redskab der fx bliver brugt i samling, til at hjælpe børnene i hvordan man behandler hinanden, og hvor børnene også kan fortælle om deres oplevelser. I Atlantis er børn og voksne ligeværdige. Derfor bliver børnene mødt med respekt, de bliver mødt med tydelige og nærværende voksne, som guider og hjælper børnene i store som små konflikter til både børn og voksne.

I Børnehaven Atlantis bruger vi det æstetiske børnemiljø, til at skabe læring. Det vil sige vi udstiller stuen med de ting børnene har lavet, fx når det er jul laver børnene julepynt. Dette giver ejerskab af stuen til børnene, samt vi viser respekt for de ting de har lavet. De giver også en læring for traditioner, og for årets gang. Vi bruger også det æstetiske børnemiljø til at skabe læringsrum, der gør vi fx ved at hænge billeder op af biler i det område, vi vil invitere op til legen. Der er billeder af mad og ting fra køkkenet der hvor vi vil indbyde til leg med køkken. Vi er opmærksomme på børnenes interesser og følger børnenes spor, derfor ændre vi de æstetiske læringsmiljøer, så de passer til børnegruppen. Vi er opmærksom på at det æstetiske læringsmiljø ikke må forstyrre børnene, så det ikke giver for mange indtryk og derved skaber uro. Derfor er vi bevidst om hvor tingene bliver udstillet og tingene skal tages ned igen når nyt skal op. Der skal også være "rene flader" på stuen, som kan skabe miljøer der indbyder til ro og uden unødige indtryk.

Inddragelse af de 6 læreplanstemaer i dagligdagen

Vi arbejder med de seks læreplanstemaer dagligt i løbet af hele dagen. Nogle læreplanstemaer er i mere eller mindre grad i fokus i de enkelte læringsmiljøer. Vi har ovenfor under dagligdagen i henholdsvis børnehave og vuggestue beskrevet hvor de seks læreplanstemaer især kommer til udtryk.

Vi er opmærksomme på at læreplanstemaerne er organiske og smelter sammen med hinanden, så vi sikrer at ramme alle temaerne i løbet af dagen. Vi er opmærksomme på at de seks læreplanstemaer skal sikre bred læring hos det enkelte barn, samt de enkelte mål for hvert læreplanstema kommer i spil.

I løbet af året arbejder vi med forskellige emner ud fra børnenes behov og hvad der rører sig i børnegruppen, samt traditioner, og her vil enkelte læreplanstemaer være mere i fokus end andre.

